TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2005. gada 28. aprīlī *

Lieta C-104/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši 1971. gada 3. jūnija Protokolam par Tiesas sniegto interpretāciju 1968. gada 27. septembra Konvencijai par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās, ko *Gerechtshof te Amsterdam* (Nīderlande) iesniegusi ar lēmumu, kas pieņemts 2002. gada 12. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2003. gada 6. martā, tiesvedībā

St. Paul Dairy Industries NV

pret

Unibel Exser BVBA.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*] (referents), tiesneši N. Kolnerika [*N. Colneric*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un E. Levits,

ģenerāladvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],

sekretāre M. F. Kontē [*M.-F. Contet*], galvenā administratore,

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 14. jūlijā,

ņemot vērā mutvārdu apsvērumus, ko sniedza:

— *St. Paul Dairy Industries NV* vārdā — R. M. A. Lensens [*R. M. A. Lensen*], *advokaat*,

— *Unibel Exser BVBA* vārdā — I. P. de Grūts [*I. P. de Groot*], *advocaat*,

— Vācijas valdības vārdā — R. Vāgners [*R. Wagner*], pārstāvis,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Mandži [*K. Manji*], pārstāvis, kam palīdz T. Vards [*T. Ward*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — E. Manhīvs [*E. Manhaeve*] un A. M. Rušo-Žoē [*A.-M. Rouchaud-Joët*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 9. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Prejudiciāls nolēmums tiek lūgts par to, kā interpretēt 24. pantu iepriekš minētajā 1968. gada 27. septembra Konvencijā par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un

izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (OV L 304, 1. lpp. un — redakcija ar grozījumiem — 77. lpp.), ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas pievienošanos (OV L 388, 1. lpp.), ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos (OV L 285, 1. lpp.) un ar 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanos (OV 1997, C 15, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Konvencija").

2 Šis lūgums izteikts saistībā ar strīdu starp *St. Paul Dairy Industries NV* (turpmāk tekstā — "*St. Paul Dairy*") un *Unibel Exser BVBA* (turpmāk tekstā — "*Unibel*"), kuru abu sēdeklis ir Beļģijā, attiecībā uz Nīderlandē dzīvojoša liecinieka nopratināšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Konvencija

3 Konvencijas 24. pants paredz:

"Līgumslēdzējas valsts tiesā var iesniegt prasības pieteikumu par tādiem pagaidu pasākumiem, ietverot drošības pasākumus, kurus attiecīgajā valstī paredz tiesību akts, pat ja saskaņā ar šo Konvenciju lietas būtība ir citas Līgumslēdzējas valsts tiesu jurisdikcijā."

Valsts tiesības

4 186. panta 1. punkts *Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering* (Nīderlandes Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā — "NCK") paredz, ka, ja likums atļauj liecinieku liecības, tiesa pēc ieinteresētās personas pieteikuma, pirms uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības, var noteikt liecinieku pagaidu nopratināšanu.

Pamatprāva un prejudiciālie jautājumi

5 Ar 2002. gada 23. aprīļa rīkojumu *Rechtbank te Haarlem* (Hārlemas tiesa, Nīderlande) pēc *Unibel* iesniegtā pieteikuma noteica Nīderlandē dzīvojoša liecinieka pagaidu nopratināšanu.

6 *St. Paul Dairy* par šo rīkojumu iesniedza apelāciju *Gerechtshof te Amsterdam* (Amsterdamas apgabala Apelāciju tiesa), norādot, ka Nīderlandes tiesneša jurisdikcijā nebija izskatīt *Unibel* iesniegto pieteikumu.

7 Attiecībā uz priekšmetu strīdā starp *Unibel* un *St. Paul Dairy* rīkojumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izklāstīti fakti, ka abas puses ir reģistrētas Beļģijā, tiesiskās attiecības pamata prāvā regulē Beļģijas tiesības, jurisdikcija lietas izskatīšanā ir Beļģijas tiesnesim un par šo pašu priekšmetu nav iesniegtas prasības Nīderlandē vai Beļģijā.

8 Šajos apstākļos *Gerechtshof te Amsterdam* izlēma apturēt lietas izskatīšanu un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai [Nīderlandes Civilprocesa Kodeksa] 186. un turpmākie panti par "liecinieku nopratināšanu pirms prasības celšanas" ietilpst Briseles Konvencijas piemērošanas sfērā, ievērojot arī faktu, kā paredzēts minētajos pantos, ka šīs procedūras mērķis ir nodrošināt iespēju ne vien iegūt liecības iespējami drīz pēc tam, kad notikuši strīda fakti, un nodrošināt, ka pierādījumi nepazūd, bet arī it īpaši dot iespēju personām, kuras varētu skart civillietu tiesā celta prasība, — proti, personām, kuras apsver iespēju celt šādu prasību, tām, kuras sagaida, ka pret tām tiks celta šāda prasība, vai trešajām personām, kuras šāda prasība skar citādā veidā — iespēju iepriekš noskaidrot faktus (kurus tās, iespējams, pilnībā nepārzina), kā arī ļaut tām labāk novērtēt savu situāciju, it īpaši attiecībā uz tās puses identificēšanu, pret kuru ceļama prasība?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai šāda tiesību norma šajā gadījumā var būt pasākums Briseles konvencijas 24. panta izpratnē?

Par prejudiciālajiem jautājumiem

9 Ar saviem prejudiciālajiem jautājumiem, kas izskatāmi kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai pieteikums veikt liecinieka nopratināšanu pirms prasības celšanas pēc būtības, lai ļautu prasītājam novērtēt prasības celšanas pamatotību, ietilpst Konvencijas piemērošanas sfērā kā pagaidu vai drošības pasākums, kas paredzēts tās 24. pantā.

10 Vispirms ir jānorāda, ka, lai panāktu pagaidu un drošības pasākumu pieņemšanu, uz Konvencijas 24. pantu var atsaukties tikai jomās, kas ietilpst Konvencijas materiālās piemērojamības sfērā atbilstoši definīcijai tās 1. pantā (skat. 1979. gada 27. marta spriedumu lietā 143/78 *De Cavel, Recueil*, 1055. lpp., 9. punkts; 1982. gada 31. marta spriedumu lietā 25/81 *C. H. W., Recueil*, 1189. lpp., 12. punkts, un 1998. gada 17. novembra spriedumu lietā C-391/95 *Van Uden, Recueil*, I-7091. lpp., 30. punkts). Tāpēc valsts tiesai ir jānovērtē, vai tas tā ir pamata lietā.

11 Konvencijas 24. pants ļauj Līgumslēdzējas valsts tiesai lemt par pieteikumu pagaidu vai drošības pasākumiem, pat ja lietas būtība nav tās jurisdikcijā. Tādējādi šī tiesību norma paredz izņēmumu Konvencijas izveidotajai jurisdikcijas noteikšanas sistēmai un tāpēc ir interpretējama šauri.

12 Jurisdikcija, kas paredzēta, atkāpjoties no Konvencijas 24. panta, ir iecerēta, lai novērstu lietas dalībniekiem zaudējumus, kas rastos ikvienai starptautiskai tiesvedībai raksturīgā ilgā laika patēriņa dēļ.

13 Atbilstoši šim mērķim formulējums "pagaidu pasākumi, ietverot drošības pasākumus" Konvencijas 24. panta izpratnē ir saprotams kā atsauce uz pasākumiem, kas Konvencijas piemērošanas jomā ietilpstošajos jautājumos ir paredzēti, lai saglabātu faktisko vai juridisko situāciju, lai nodrošinātu tiesības, kuru atzīšanu parasti lūdz tiesai, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu pēc būtības (1992. gada 26. marta spriedums lietā C-261/90 *Reichert* un *Kockler, Recueil*, I-2149. lpp., 34. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Van Uden*, 37. punkts).

14 Šī pasākumu veida atļaušana no tiesas puses prasa ne vien īpašu uzmanību, bet arī detalizētu to faktisko apstākļu pārzināšanu, kādos iestāsies pasākuma sekas. Tiesai principā atļauja jāpakļauj visiem nosacījumiem, kuri garantē noteiktā pasākuma pagaidu vai drošības raksturu (1980. gada 21. maija spriedums lietā 125/79 *Denilauler, Recueil*, 1553. lpp., 15. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Van Uden*, 38. punkts).

15 Pamata lietā pasākums, par kuru iesniegts pieteikums, proti, Līgumslēdzējā valstī dzīvojoša liecinieka nopratināšana tiesā šajā valstī, ir iecerēts, lai noskaidrotu faktus, uz kuriem varētu pamatoties lēmums tiesvedībā, kuru nākotnē varētu izskatīt citas Līgumslēdzējas valsts tiesa, kuras jurisdikcijā tā ir.

16 No lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu izriet, ka šī pasākuma, kura noteikšanu attiecīgās Līgumslēdzējas valsts tiesības nepakļauj nekādiem īpašiem nosacījumiem, mērķis ir ļaut prasītājam novērtēt prasības celšanas lietderīgumu un prasības pamatotību un novērtēt apstākļu, ar kuriem prasība pamatota, nozīmi.

17 Tā kā bez prasītāja interesēm novērtēt tiesvedības pamatotību citi iemesli nepastāv, ir skaidrs, ka pamata lietā pieteiktais pasākums neattiecas uz Konvencijas 24. panta mērķi, kā tas aprakstīts šī sprieduma 12. un 13. punktā.

18 Ir jāpiezīmē, ka, apmierinot pieteikumu par šādu pasākumu, tas varētu tikt izmantots, lai lietas sagatavošanas izskatīšanai stadijā apietu Konvencijas 2., 5. un 18. pantā paredzētos jurisdikcijas noteikumus.

19 Tiesiskās drošības princips, kura ievērošana ir viens no Konvencijas mērķiem, prasa, lai jurisdikcijas noteikumi, kas pieļauj atkāpes no Konvencijas 2. pantā paredzētā tās pamatprincipa, tiktu interpretēti tā, lai ļautu ierasti labi informētam atbildētājam saprātīgi paredzēt, kurās tiesās bez viņa domicila valsts tiesām viņam varētu būt jāaizstāv savas intereses tiesvedības procesā (šajā sakarā skat. 1999. gada 28. septembra spriedumu lietā C-440/97 *GIE Groupe Concorde* u.c., *Recueil*, I-6307. lpp., 23. un 24. punkts; 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-256/00 *Besix*, *Recueil*, I-1699. lpp., 24. punkts, un 2005. gada 1. marta spriedumu lietā C-281/02 *Owusu*, Krājums, I-1383. lpp., 38.–40. punkts).

20 Apmierinot pieteikumu par tādu pasākumu, kāds tiek apskatīts pamata lietā, tāpat arī palielinās ar vienām un tām pašām tiesiskajām attiecībām saistīto jurisdikcijas bāžu skaits, kas ir pretrunā ar Konvencijas mērķiem (1997. gada 20. marta spriedums lietā C-295/95 *Farrell*, *Recueil*, I-1683. lpp., 13. punkts).

21 Ja ar 24. panta piemērošanu ir saistītas šī sprieduma 18. un 20. punktā aprakstītās sekas, tās ir attaisnojamas tikai tiktāl, ciktāl pieteiktais pasākums atbilst šī panta mērķiem.

22 Kā minēts šī sprieduma 17. punktā, pamata lietā tas tā nav.

23 Turklāt lūgums veikt liecinieku nopratināšanu tādos apstākļos kā pamata lietā var tikt izmantots, lai apietu noteikumus, kas ar vienādām garantijām un sekām attiecībā uz visām personām regulē, kā izpildāms kādas dalībvalsts tiesā izteikts lūgums veikt pierādījumu savākšanas pasākumus citā dalībvalstī [skat. Padomes 2001. gada 28. maija Regulu (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komerclietās (OV L 174, 1. lpp.)].

24 Ar šiem apsvērumiem pietiek, lai pasākumu, kura mērķis ir ļaut prasītājam novērtēt tiesvedības iespējas vai riskus, nevarētu uzskatīt par pagaidu pasākumu vai drošības pasākumu Konvencijas 24. panta izpratnē.

25 Tāpēc uz uzdotajiem jautājumiem sniedzama atbilde, ka Konvencijas 24. pants interpretējams tādējādi, ka jēdzienā "pagaidu vai drošības pasākumi" neietilpst pasākums, kas nosaka liecinieku nopratināšanu, lai ļautu prasītājam novērtēt apstākļu, ar kuriem prasība pamatota, attiecināmību.

Par tiesāšanās izdevumiem

26 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, izņemot minēto lietas dalībnieku izdevumus, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

24. pants 1968. gada 27. septembra Konvencijā par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos, ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas pievienošanos, ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos un ar 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanos, interpretējams tādējādi, ka jēdzienā "pagaidu vai drošības pasākumi" neietilpst pasākums, kas nosaka liecinieku nopratināšanu, lai ļautu prasītājam novērtēt prasības celšanas lietderīgumu, izlemt, vai prasība ir pamatota, un novērtēt apstākļu, ar kuriem prasība ir pamatota, attiecināmību.

[Paraksti]